

Vård och omsorgsförvaltningen
Monica Henriksson
Epost: monica.henriksson@vasteras.se

Kopia till

Äldrenämnden

Svar på Nämndinitiativ från (M) - Om ny rutin för en öppen och transparent detaljbudgetprocess i äldrenämnden

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar att nämndinitiativet avslås.

Ärendebeskrivning

Anna Nordin (M) och Jan-Erik Jansson (M) har i ett nämndinitiativ med rubriken Nämndinitiativ från (M) - Om ny rutin för en öppen och transparent detaljbudgetprocess i äldrenämnden föreslagit att:

- arbeta fram ett nytt och fördjupat informationsunderlag inför kommande detaljbudgetprocesser
- ta fram en rutin för detaljbudgetprocessen, innefattande vilken information som ska lämnas till politikerna, tider för när information senast ska lämnas, förenklade mallar för politikernas inrapportering av budgetförslag, etc.
- ta fram en utbildning för nämnden om budgetering och dess grundläggande förutsättningar, där nämnden också ges möjlighet att diskutera syftet med budget och etik i budgetprocessen
- att ovanstående ska tillämpas från och med detaljbudgetprocess för år 2023
- återrapportera en tidplan för uppdraget senast vid nämnden i maj

Nämndinitiativet har den 22 mars 2022 §84 anmälts till äldrenämnden för beredning.

Vård- och omsorgsförvaltningen föreslår att nämndinitiativet avslås mot bakgrund av att:

Förvaltningen föreslår nämnden att inte ytterligare utreda nämndinitiativet. Förvaltningen kommer däremot att ta med och planera för de inspel som nämndinitiativet pekar på i kommande introduktion och information om budgetprocessen till tillträdande nämnd.

2022 -03- 22

VÄSTERÅS STAD
Vård och omsorgsförvaltningen

2022 -03- 22

Nämnd	År	Ärendenr.	Klassref.
AN	2022	00418	1.4.1

Nämnd	År	Ärendenr.	Klassref.

Nämndinitiativ Västeråsmoderaterna 2022-03-22

Nämndinitiativ från Västeråsmoderaterna om ny rutin för en öppen och transparent detaljbudgetprocess i Äldrenämnden

Äldrenämndens budgetomslutning för 2022 är 1,8 miljarder. Äldrenämnden är den ekonomiskt sett näst största nämnden i Västerås Stad och har därmed en stor påverkan på stadens ekonomi som helhet. Äldreomsorgen är samtidigt i stort behov av reformer och ytterligare resurser. Det är därför viktigt att vända och vrida på varje krona. Budgettram, detaljbudgetprocess och de medföljande politiska prioriteringarna i Äldrenämnden är därmed centrala på flera sätt.

I detaljbudgetprocessen inför 2022 fick ansvariga politiker en vecka på sig att sammanställa respektive budgetförslag räknat från när förvaltningen lämnade ut slutligt beräkningsunderlag och de så kallade budgetförutsättningarna.

Förutom snäva tidsramar lämnar detaljbudgetmodellens netto redovisning också en del i övrigt att önska vad gäller information till politikerna i nämnden. I punktform ser modellen ut som följer:

1. RAM föregående år utgör utgångsläget i ny budgetberäkning och motsvarar en tänkt, normal årskostnad för verksamheten, tillkommer gör därefter kostnader för
2. Sådant som redan beslutats tidigare år och som inte kan påverkas
3. Volym-, pris- och löneökningar som inte kan påverkas
4. Behov av förbättringar som förvaltningen identifierat
5. Politiska ambitioner och nya politiska förslag
6. Avgår gör omprioriteringar och besparingar för att finansiera kostnader (*enligt punkt 2 - 5*) som överstiger den RAM som lämnats av Kommunfullmäktige
7. Summan av föregående års RAM (*punkt 1*) och tillkommande kostnader (*punkt 2 - 5*) minus besparingar (*punkt 6*) ska motsvara av Kommunfullmäktige beslutad ny RAM för budgetåret

I Äldrenämndens detaljbudgetprocess utgår förvaltningen, *enligt punkt 1*, förenklat från föregående års budgettram, som får representera en normal årskostnad för verksamheten. Budgettramen från föregående år får schablonmässigt och på totalnivå motsvara verksamhetskostnaden även i nästkommande års budget. Huruvida verksamhetens olika delar hållit föregående års budget eller inte, hur det verkliga utfallet föregående år ser ut jämfört med budget presenteras inte i underlaget. Hittills har inget politiskt parti i nämnden ifrågasatt detta, trots att modellen innebär att nämnden i stort sett saknar insyn i budgeteringen av befintlig verksamhet. Det är här de stora pengarna ligger och det är också här prioriteringarna bör göras.

I förslag till ny detaljbudget läggs sedan tillkommande kostnader, *enligt punkt 2-3*, för sådant som redan är beslutat av nämnden under innevarande år samt övriga kommande och opåverkbara kostnader. De avser volymökningar utifrån beräknad demografi, kostnader för drift av redan beslutade nybyggnationer, bestämda ersättningshöjningar och andra beslutade reformer (som under 2022 att införa heltid som norm och effekterna av att ta bort delade turer) samt årliga, ofrånkomliga löne- och prisökningar. Dessa opåverkbara kostnader måste liksom de normala verksamhetskostnaderna täckas av den nya budgettramen som KF beslutat om.

Vad gäller de opåverkbara kostnaderna, som volymökning och kostnader genererade av demografin, kan man i de politiska förslagen förvisso göra en annan beräkning än den professionella förvaltningens och de uppgifter som presenteras från SKL, men det bör höra till ovanligheterna, då förvaltningen oh SKL sitter på en gedigen kunskap.

I detaljbudget för 2022 tog majoriteten, trots ovan nämnt, bort kostnader i sin budget för volymökning för beräknad demografi, trots att SKL och nämndens förvaltning med stor säkerhet presenterar en kommande stor ökning av antal äldre (bl.a med anledning av behovet hos 40-talisterna) och det även finns ett uppdämt behov och en omsorgsskuld efter pandemin.

Nämndinitiativ Västeråsmoderaterna 2022-03-22

Det här är ett exempel på att opåverkbara kostnader inte tas med i budget, för att man istället ska kunna lägga in kostnader för andra politiska reformer för att få ihop sina vallöften på sista raden. De nya reformerna blir då i praktiken ofinansierade. Det här är bekymmersamt ur ett ekonomiskt perspektiv för hela staden då Äldrenämnden riskerar att dra över budget.

Det är även olyckligt ur ett lednings- och styrperspektiv i nämnden då budget inte stämmer överens med verkligheten och heller inte går att styra verksamheten på. Stadens revisorer har tidigare kritiserat Äldrenämnden för att det saknas koppling mellan budget och de beslut som fattas av nämnden. Trots det fortsätter samma förfarande. För 2022 är detaljbudgeten därmed obrukbar redan innan året har börjat.

Det behövs en ökad kunskap och förståelse bland partier i nämnden om att respektera vederlagda ekonomiska fakta och grundläggande förutsättningar, som tex SKLs demografiska beräkningar, i detaljbudgetprocessen. Här ser vi Moderater ett starkt behov av en utbildningsinsats kring budgetprocessen där både dess legala förutsättningar presenteras för nämnden men där även syfte med budget och etik i budgeteringen diskuteras.

De bekymmer vi Moderater ser med nuvarande detaljbudgetprocess är att den politiska nämnden inte har tillräcklig insyn i budgeteringen av själva verksamheten och dess olika delar. Det är också ett problem när opåverkbara och tillkommande kostnader, som tex volymökningar, inte tas med i budget för att skapa utrymme för andra politiska reformer, som då i praktiken förblir ofinansierade. För att få gemensamma spelregler i nämnden då partierna ska lägga sina detaljbudgetar behövs en fördjupad information, en utbildning och en ökad kunskapsnivå.

Budgetprocessen i Äldrenämnden måste inför kommande år för det första göras mer öppen och transparent. Nämndens politiker måste få ett tydligare och fördjupat budgetunderlag från förvaltningen. Äldrenämnden kan inte nöja sig med den nettoredovisning av intäkter och kostnader som blir fallet när man utgår från föregående års budgetomsättning, dvs total budgettram. Nämnden måste få information om verksamheten på nedbruten nivå, tex kontogrupp eller per område, om föregående års verkliga utfall och budget, innevarande års budget och uppräknat utfall samt prognos för året. På så vis kan man i budgetarbetet jämföra föregående års verkliga utfall med årets förväntade verkliga utfall, följsamhet mot budget och om budgeterade poster eller utfall avviker. Det möjliggör insyn och det går utifrån ett transparent underlag att ställa relevanta frågor till förvaltningen i budgetarbetet för att i slutänden kunna göra politiska prioriteringar.

Utöver ett förbättrat budgetunderlag måste det för det andra också finnas skälig tid för fritidspolitiker att hinna arbeta fram sina budgetförslag. Det krävs mer än en vecka för att sammanställa, kvalitetsgranska och politiskt förankra ett budgetförslag med 1,8 miljarder i omslutning. Med en modell där verkligt utfall räknas upp till helår kan detaljbudgetprocessen i nämnden startas tidigare.

För det tredje måste det finnas en insikt och förståelse kring vikten av att partierna respekterar vederlagda ekonomiska fakta i budgetprocessen. Det gäller i synnerhet majoritetspartierna, vars budget blir verklighet. Det är av yttersta vikt för styrning och ledning i nämnden att budget är ett fungerande arbetsverktyg och inte enbart bärare av politiska budskap och löften. Här krävs en ökad kunskapsnivå och en utbildningsinsats av nämndens ledamöter och ersättare där möjlighet också ges att diskutera syftet med en budget och etik i budgetprocessen.

Västeråsmoderaterna vill därmed ge förvaltningen i uppdrag att:

- arbeta fram ett nytt och fördjupat informationsunderlag inför kommande detaljbudgetprocesser
- ta fram en rutin för detaljbudgetprocessen, innefattande vilken information som ska lämnas till politikerna, tider för när information senast ska lämnas, förenklade mallar för politikernas inrapportering av budgetförslag, etc.
- ta fram en utbildning för nämnden om budgetering och dess grundläggande förutsättningar, där nämnden också ges möjlighet att diskutera syftet med budget och etik i budgetprocessen
- att ovanstående ska tillämpas från och med detaljbudgetprocess för år 2023
- återrapportera en tidplan för uppdraget senast vid nämnden i maj

Anna Nordin (m) Jan-Erik Jansson (m) Leif Ringström (m) Daniel Bruce (m) Anette Hult (m)